

Секція 8
АРТ-ПСИХОЛОГІЯ «ЦИФРОВОЇ ЕПОХИ»

Наталя Гордій
(Україна)

**ВПЛИВ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ
НА РОЗКРИТТЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ
У ДІТЕЙ З РІЗНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ**

Сучасні діти – покоління, котре зростає в епоху смартфонів і соціальних медіа, а тому дуже часто піддається кіберризикам, ігровій і технологічній залежності, інтернет-цькуванню і грумінгу. Цей згубний вплив посилюється у випадку з вразливими дітьми, в тому числі з особливими потребами. Утім, ще у *Саламанській Декларації (1994)* стверджувалось:

- *кожна дитина має унікальні здібності, інтереси, можливості та навчальні потреби;*
- *кожна дитина має основне право на можливість отримувати та підтримувати задовільний рівень знань.*

Одним із способів організації сприятливого середовища для розвитку особливих дітей постає прилучення їх до гурткової діяльності за інтересами.

Унікальні можливості в розкритті дитини як особистості має художня творчість, заняття з художнього ремесла. Підсвідома рефлексія трансцендентних смислів візуальних знаків і символів актуалізують генокультурну пам'ять, а відтак – дизайнове мислення особи. Більше того, в процесі творчої зосередженості вона здатна досягти самозцілення, знаходити способи вирішення внутрішніх психологічних конфліктів

Як показує власний багаторічний педагогічний досвід керівника гуртка «технічного дизайну» Центру дитячої творчості, усі методи творчого навчання сприяють психологічному розвантаженню дитини. Відчуття прекрасного й піднесеного, викликані мистецькими творами, «окрилюють», роблять її сильною, причетною до великого, дають відчуття безмежних творчих сил, зумовлюють бажання використати їх задля створення чогось значущого, прекрасного, героїчного вчинку. До того ж вони сприяють розвитку:

- соціальних навичок (зокрема, впливу на результати власних дій, виявлення латентних особистісних якостей);
- навичок організації взаємної підтримки у вирішенні загальних проблем;
- здатності до зміцнення особистісної ідентичності, мобілізації внутрішніх механізмів саморегуляції і зцілення сутнісного потенціалу.

Колективна форма навчання відбувається за інтересами, у формі творчих майстерень, де часто проводяться конкурси, екскурсії, зустрічі, свята тощо. У ході роботи за рахунок активізації уяви членів групи шляхом спрямованої візуалізації відбувається *спонтанний перехід у драматичну реальність*,

розвивається *міфотворчість групи* і формується міфо-поетична модель світу. Динаміка творчого процесу така: від безглуздості до змісту, від фрагментарності – до єдності і зцілення. Причому, естетичне наповнення процесу вважаємо обов'язковим. У роботах, створених на заняттях, можна побачити внутрішній світ дитини. Цінність роботи певною мірою полягає у вивченні особливостей використання матеріалів для художньо-творчої діяльності дітей різного віку. Так, наприклад, цікавими в роботі є глина, природні матеріали, маркери, олівці, фарби, фломастери тощо.

Заняття проводяться двома способами. *Перший спосіб* полягає в наданні дитині можливості виготовлення виробу з певного матеріалу за зразком на задану тему. Це дозволяє побачити вражаючі незвичайні поєднання кольорів, самобутнє вираження сюжету і його своєрідну форму. Це, звісно, має безпосередній зв'язок з особливостями світосприйняття пацієнта, його емоціями, переживаннями, хвилюваннями, які відображають приховані від свідомості символи, що дозволяє отримати додаткову інформацію для відповідної діагностики.

Другий спосіб є неструктурованим заняттям, на якому вихованцям пропонується самим вибрати тему або сюжет виробу, матеріал, інструменти. Заключним етапом даного способу є обговорення теми або сюжету, манери виконання, вибору матеріалу тощо. Такі заняття дозволяють попередити формування негативного ставлення до самих себе та оточуючих, особливо у насичений драматичними подіями час.

Оскільки, не всі діти з особливими потребами мають можливість відвідувати гуртки «Станції юних техніків» і Центру дитячої творчості, то керівники гуртків ідуть до них і проводять майстер-класи на місцях. Цікавий досвід роботи з дітьми з функціональними обмеженнями представлено в публікаціях фахівців із країн Східної Європи. Зокрема, надзвичайною популярністю в Польщі користується метод «пальчикового живопису», розроблений відомим педагогом з естетики та психотерапевтом Р. Шоу. Ідея цього методу прийшла у зв'язку з необхідністю включення в арт-терапевтичну практику розумово відсталих дітей і дітей, хворих на параліч. Вимоги до координації певної групи м'язів при такому малюванні мінімальні, тож обмеженість рухів під час роботи з фарбами не заважають творчому самовиявленню дітей.

Більшість таких дітей обирають собі майбутні професії, пов'язані із журналістикою, поліграфією, »де можуть себе повною мірою реалізувати та бути потрібним у суспільстві. Тобто, якщо дитина захоплюється малярством, театром, грою на музичних інструментах – це ще не означає, що вона в майбутньому обов'язково стане художником-дизайнером, актором, письменником чи музикантом. Радше це слугуватиме їй містком у подоланні життєвих труднощів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вознесенська О. Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога: Використ. арт-технологій в освіті. Київ: Шкільний світ, 2007. 120 с.
2. Коцур Н. І. Валеологія: підручник / Н. І. Коцур, Л. С. Гармаш, І. О. Калиниченко, Л. П. Товкун. Корсунь-Шевченківський, 2011. 581 с.
3. Смілянець І.О. Арт-терапія як засіб саморозвитку підлітків // Науковий огляд. 2015. № 2. С. 42–45.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Київ: Радянська школа, 1988. 304 с.
5. <https://vseosvita.ua/library>.
6. <https://jmil.com.ua>.
7. <http://nzp.tnpu.edu.ua/issue/view/8385>.
8. http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94.

Резюме. Виявлено специфіку вирішення проблеми дитячості в цифрову епоху і розкрито сутність дефініції «особлива дитина»; доведено переваги художньої творчості як арт-терапевтичного методу і розкрито особливості антропокінетичної методології організації художньої діяльності з метою створення середовища розкриття вихованця як особистості.

Ключові слова: *художня творчість, дитина з особливими потребами, арт-терапія, самореалізація, технологія, тип заняття.*

Summary. The specifics of the problem of childhood in the digital age are revealed and the essence of the definition of "special child" have been revealed; the advantages of artistic creativity as an art-therapeutic method are proved, and the features of the anthropo-kinetic methodology of organization of artistic activity have been revealed in order to create an environment for the disclosure of the pupil as a person.

Key words: *artistic creativity, child with special needs, art therapy, self-realization, technology, type of lesson.*

Ірина Качанова
(Україна)

РОЗВИТОК ОБРАЗОТВОРЧО ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У ПОЗАШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Створення ефективного розвивального освітнього середовища для обдарованих дітей – важливе завдання сучасних позашкільних закладів освіти. Чим більше створено можливостей для творчого розвитку дітей, тим більше шансів для виявлення яскравих і різноманітних талантів. Кожен педагог повинен чітко усвідомити визначення, яким має бути освітнє середовище, що сприяє розвитку та інтеграції обдарованої особистості, яке практичне застосування її